

Nr 26.

Ankom till Riksdagens kansli den 3 maj 1912 kl. 12 m.

*Betänkande, i anledning af väckt motion angående vissa lättnader
i skattehänseende för föreningar med ideell verksamhet.*

(2:a Afd.)

I en i Andra kammaren af herr *Söderberg* i Stockholm och fem andra af kammarens ledamöter väckt motion, nr 146, hvilken hänvisats till bevillningsutskottet, hemställes, att Riksdagen måtte besluta:

dels att i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt den 28 oktober 1910 5 § 2 mom. c) bland de institutioner, som frikallas från erläggande af inkomstskatt, äfven skola angifvas föreningar med ideell verksamhet, för sådan inkomst, som icke härflyter af rörelse eller yrke;

dels att i samma förordning 12 § b) tillägg skall göras, att samma föreningar befrias från att erlägga förmögenhetsskatt;

dels ock att i förordningen angående bevillning af fast egendom samt af inkomst den 28 oktober 1910 12 § 2 mom. b), bland de institutioner, som frikallas från erläggande af inkomstbevillning äfven skola angifvas föreningar med ideell verksamhet för sådan inkomst, som icke härflyter af rörelse eller yrke.

Till vederbörande utskott har därjämte hemställts att i åberopade och hithörande förordningar föreslå de förändringar, som med anledning af de framställda yrkandena må kunna befinnas erforderliga.

Beträffande motiveringen härför tillåter utskottet sig hänvisa till motionen.

Utskottet.

Enligt de år 1910 utfärdade skattelagarna äro juridiska personer i allmänhet skattskyldiga för inkomst. Så stadgas i 3 § förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, att skattskyldiga för inkomst äro »inländska aktiebolag, solidariska bankbolag och sådana bolag, som enligt särskild författning äro skyldiga att afstå sin vinst, samfund, stiftelser, verk och inrättningar, föreningar för ekonomisk verksamhet och andra inländska juridiska personer» etc. Från skattskyldighet särskildt frikallade juridiska personer uppräknas i 5 §. Bland undantagen uppräknas icke föreningar med ideell verksamhet, däremot åtskilliga samfund, stiftelser och andra sammanslutningar, som fullfölja allmännyttiga och välgörande ändamål, såsom vetenskapliga samfund, allmänna undervisningsverk, stipendiefonder, pensionsanstalter, sjuk- och fattigvårdsinrättningar jämte andra fromma stiftelser.

Alla juridiska personer, som icke äro uttryckligen frikallade från skyldighet att erlägga inkomstskatt, få anses skattskyldiga.

I bevillningsförordningen äro bestämmelserna angående juridiska personers skattskyldighet hvad beträffar inkomstbevillningen i hufvudsak lika lydande med motsvarande bestämmelser i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt. Bestämmelserna återfinnas i fråga om skattskyldigheten i 10 § och i fråga om den skattefrihet, som tillkommer vissa juridiska personer, i 12 § 2 mom. I afseende å skattskyldigheten enligt bevillningsförordningen får likaledes anses gälla, att alla juridiska personer, som icke uttryckligen äro frikallade från skattskyldighet, äro skattepliktiga.

Äfven enligt de beskattningsförordningar, som gällde intill 1910 års slut, voro juridiska personer med vissa undantag, som dock icke omfattade »föreningar med ideell verksamhet», skyldiga att erlägga skatt för inkomst, såväl inkomstskatt som bevillning. De nya skattelagarna åsyftade icke att införa några ändrade bestämmelser härutinnan. Hade afsikten varit att befria föreningar med ideell verksamhet från skattskyldighet, hade utan tvifvel denna grupp af juridiska personer särskildt uppräknats bland dem, som enligt 5 § förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt och 12 § bevillningsförordningen frikallades från skyldighet att erlägga skatt.

Att afsikten varit att bibehålla den skattskyldighet, som ideella föreningar enligt förut gällande lagstiftning voro underkastade, framgår äfven vid jämförelse med hvad som stadgats angående skattskyldighet för förmögenhet. Sådan skattskyldighet åligger enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt (12 §) hufvudsakligen fysiska personer, men från

denna regel göres undantag bland annat med afseende å föreningar och samfund, hvilkas medlemmar icke på grund af medlemskapet äga del i föreningens eller samfundets förmögenhet. Sådana föreningar, hvilkas skyldighet att erlägga förmögenhetsskatt sålunda i förordningen uttryckligen angifves, äro oftast föreningar med ideella syften. Föreningar för ekonomisk verksamhet äro däremot icke skattskyldiga för förmögenhet, utan beskattas föreningsmedlemmarna hvar för sig för sina andelar i sådana föreningar.

Teoretiskt sedt har således de s. k. ideella föreningarnas skattskyldighet genom 1910 års skattelagsreform ej undergått annan förändring än att dessa föreningar liksom andra ej särskildt undantagna skattskyldiga drabbats af den nya förmögenhetsskatten. En annan sak är, att genom bestämmelserna om denna skatt taxeringsmyndigheternas uppmärksamhet i högre grad än förut fästs vid den skattskyldighet, som äfven i öfrigt åligger föreningarna. Här af har gifvetvis följt, att många föreningar, som förut faktiskt undgått beskattning, vid de nya skattelagarnas tillämpning blifvit taxerade för såväl inkomst som förmögenhet. Detta har i sin ordning medfört, att spørgsmålet om lämpligheten att öfverhufvud taget beskatta ifrågavarande föreningar blifvit aktuellt, och som ett uttryck för den uppfattning, att desamma icke böra betungas med skatt, har förevarande motion framkommit.

Motionärerna föreslå för sådant ändamål, att vidkommande författningar omedelbart måtte ändras till öfverensstämmelse med denna grundsats.

Vid bedömandet af föreliggande fråga synes det vara af intresse att inhämta, i hvad mån nyare skattelagar i andra länder gifva stöd åt motionen. Utskottet har väl icke haft tillfälle att mera uttömmande undersöka detta, men följande antydningar rörande några oss närmare liggande länder torde ändock vara på sin plats.

I *Norge* hafva förlidet år antagits nya kommunalskattelagar, hvilka träda i kraft den 1 januari 1913. Dessa upptaga såsom från inkomst- och förmögenhetsskatt befriade, bland andra, »selskaper og indretninger, som ikke har erhverv til formaal, saasom videnskabselskaper, kunstforeninger, museer og selskabelige klubber».

Den *danska* lagen om inkomst- och förmögenhetsskatt till staten den 15 maj 1903 befriar från skatteplikt »videnskabelige, selskabelige, velgørende och lignende Foreninger, hvis Formaal ikke er af økonomisk Natur», äfven beträffande sådan inkomst, som i och för sig är underkastad beskattning, när inkomsten användes för föreningens ändamål och ej utdelas till medlemmarna. I fråga om den kommunala beskattningen gäller

enligt författning af samma dag, att det ankommer på vederbörande kommunalstyrelse att för ett år åt gången befria välgörande stiftelser och föreningar, som hafva understöd åt behöfvande eller dylikt till syfte, från skatt.

Enligt i *Preussen* gällande författningar af den 19 juni 1906 erlägges inkomstskatt ej af andra föreningar än sådana, som hafva ekonomisk verksamhet, och förmögenhetsskatt ej alls af juridiska personer. Ideella föreningar synas således vara fritagna från skatteplikt.

I *Sachsen* äro enligt inkomstskattelagen den 24 juli 1900 juridiska personer (och med dem likställda »nicht rechtsfähige Vereine»), som fullfölja rent kyrkliga, allmännyttiga, välgörande och understödsändamål, befriade från skatt. Från förmögenhetsskatt äro enligt lagen den 2 juli 1902 juridiska personer i allmänhet fritagna.

I *Baden* synas ej allenast föreningar med ideell verksamhet utan äfven en hel del ekonomiska sammanslutningar (juridiska personer eller »nicht rechtsfähige Vereine») vara fria från inkomst- och förmögenhetsskatt. I sådana fall, där medlemmarna äga andel i vinst eller förmögenhet, uttages i stället skatten hos dem efter förhållandet mellan deras andelar.

Slutligen må märkas, att i furstendömet *Schwarzburg—Rudolstadt*, som har en modern skattelag af 1902, inkomstskatt erlægges af »rechtsfähige Vereine und Stiftungen» med undantag af sådana, som tjäna uteslutande välgörande och allmännyttiga syften, i den mån deras inkomst faktiskt användes för sådant ändamål.

Tanken att undantaga föreningar, som nu äro i fråga, från beskattning har äfven hos oss varit tidigare uppmärksammas. Härvid må särskildt erinras, hurusom i kommunalskattekommitterades betänkande af år 1900 bland andra äfven »föreningar eller samfund för annat ändamål än ekonomisk verksamhet» undantogos såväl från bevillning till staten för annan inkomst än af fast egendom som från all inkomstskatt till kommun. 1904 års skattelagsförslag, som blef grundläggande för den följande lagstiftningen, intog emellertid en annan ståndpunkt och upptog såsom skattepliktiga för inkomst »föreningar för ekonomisk verksamhet och öfriga juridiska personer» utan att därvid göra något undantag för andra föreningar.

Medan i äldre skattepolitik i stort sedt någon åtskillnad i fråga om skatteplikt ej gjordes inom hvarje särskildt slag af i anspråk tagna skatteobjekt, utan exempelvis kapitalet beskattades lika utan hänsyn till huru

eller för hvad ändamål det bildats, har den moderna åskådningen allt mera kommit till insikt om lämpligheten eller nödvändigheten af viss differentiering i sådant afseende, så att t. ex. en ideell förening ej anses böra i skattehänseende stå på samma plan som ett affärsföretag. Det allmänna kan ofta befinnas hafva mera intresse af att föreningens verksamhet ohindradt får fullföljas än af den relativt obetydliga skatteinkomsten från föreningen.

Föreningsväsendet har också under de senare åren i vårt land nått en sådan utveckling, att föreliggande för många föreningar synnerligen viktiga fråga tarfvar en snar och tillfredsställande lösning.

I det allmänna föreställningssättet har det nog länge ingått, att föreningar, som tjäna sociala, välgörande eller eljes allmännyttiga syften böra betungas med skatt lika litet som stiftelser och åtskilliga andra inrättningar med liknande ändamål. Då nu vissa af dessa senare äro uttryckligen befriade från skatt, synas goda skäl tala för att i motsvarande fall genom särskildt stadgande befria äfven föreningar. En reform i den riktning motionärerna föreslagit anser därför utskottet sig jämväl böra förorda.

Emellertid är frågan tvifvelsutänkt mera invecklad och svårlost, än motionärerna uppenbarligen tänkt sig. En allmän undantagsbestämmelse för »förening med ideell verksamhet» läter icke kunna stadgas redan af det skäl, att begreppen »ideell förening» och »ideell verksamhet» till skillnad från ekonomiska sådana ännu ej blifvit definierade i svensk lagstiftning. En dylik bestämmelse skulle således leda till oklarhet i tolkningen och ojämnhet i tillämpningen. Fråga är väl också, om alla föreningar, som på grund af uteslutande eller hufvudsakligen ideell verksamhet kunde föras hit, böra komma i åtnjutande af den ifrågasatta befrielsen. I hvarje fall synes tydligt, att olika slag af sådana föreningar i mycket olika grad påkalla sådan förmån. Bland de stora grupperna af föreningar för icke ekonomiska ändamål märkas nykterhetsföreningar, religiösa föreningar, politiska föreningar, yrkesföreningar, arbetsgifvare- och arbetareföreningar, skytte- och idrottsföreningar samt föreningar med konstnärligt, vetenskapligt eller rent sällskapligt syfte. Det bör undersökas, huruvida dessa och andra dylika föreningar helt eller delvis böra befrias från skatt. I betraktande bör ock tagas, i hvad mån understödsföreningar och andra visserligen till sin natur i viss mån ekonomiska föreningar, som dock genom sin verksamhet gagna det allmänna, böra, där de ej redan få anses undantagna, i förevarande afseende likställas med de ideella föreningarna.

Ifrågasättas kunde jämväl, att beträffande här omhandlade skattefrihet

skillnad borde göras mellan skatten till staten och skatten till kommunerna, och lär måhända äfven denna sida af saken böra undersökas.

Utredningen af nu antydda och öfriga hithörande frågor är emellertid af den omfattning, att den synes lämpligast ske genom Kungl. Maj:ts försorg.

Utskottet får för den skull hemställa,

att Riksdagen, med anledning af förevarande af herrar Söderberg i Stockholm m. fl. väckta motion, II: 146, angående vissa lättnader i skattehänseende för föreningar med ideell verksamhet, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning, huruvida och i hvad mån föreningar, som icke genom ekonomisk verksamhet bereda sig eller sina medlemmar ekonomisk vinst, böra befrias från skyldighet att till stat och kommun erlægga skatt för inkomst och förmögenhet, samt för Riksdagen framlägga det förslag till ändring i gällande beskattningsförfordningar, som af utredningen kan föranledas.

Stockholm den 30 april 1912.

På bevillningsutskottets vägnar:

K. G. KARLSSON.

Reservation

af herrar *Vennersten*, frih. *C. J. Beck-Friis*, *Trapp*, *Ollas Ericsson*, *Lyckholm*, *Nilsson* i Bonarp och *Jansson* i Kalmar, hvilka anfört:

»Äfven om, på sätt utskottet framhållit, 1910 års skattelagsreform ej införde något nytt i afseende å de s. k. ideella föreningarnas skatteplikt för inkomst, måste man likväl förutsätta, att såväl under den föregående utredningen som vid förslagens behandling i riksdagen ej alle-

nast de nya principerna utan ock de gamla grundsatserna, i den mån de skulle kvarstå i systemet, blifvit föremål för grundlig ompröfning. De nya bestämmelserna om skatt å förmögenhet, som genom uttryckligt undantag från regeln stadgade skatteplikt för vissa juridiska personer, till hvilka de ideella föreningarna obestridligt äro hänförliga, gifvo ju också vederbörande en särskild anledning att uppmärksamma frågan om dessa senares skattskyldighet i öfrigt. Då det alltså måste antagas, att 1910 års skattelagars ståndpunkt i föreliggande fråga motsvarar hvad Riksdagen för blott två år sedan efter moget öfvervägande funnit vara det riktiga, lära synnerligen tungt vägende skäl böra fordras för att man efter så kort tid skulle börja jämka på systemet. Sådana skäl skulle vara att söka i en genom praxis vunnen erfarenhet i fråga om missförhållanden, som tarfvade omedelbar rättelse. Någon vägledande praxis finnes emellertid ej alls att åberopa. Författningarna hafva vunnit tillämpning endast ett år, 1911, och uppkomna tvister om deras rätta tillämpning hafva icke i något fall hunnit pröfvas i högsta instans. Ett bifall till utskottets hemställan skulle följaktligen innebära en afvikelse från hvad i afseende å lagändringar alltid ansetts vara med en god lagstiftningspraxis öfverensstämmande.

På grund af hvad sålunda anförts hafva vi yrkat, att utskottet måtte hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.»

Friherre *Trolle* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets slutliga behandling inom utskottet.
